Schriftelijke vragen

Reg. Nr. 2024-11

Datum:	22-10-2024
Van:	Siebren Buist (PvdA) en Ton Kruithof (VVD)
Aan:	College
Onderwerp:	Glyfosaat en andere pesticiden
Datum beantwoording:	13-11-2024
Behandeld in college van:	11-11-2024

Toelichting
In de Volkskrant van 29 augustus 2024 stond op de Opiniepagina een artikel over pesticiden. De naam van het artikel: Gemeenten, bescherm boer, bij en burger met bufferzone voor gebruik landbouwgif. Het artikel is hieronder bijgevoegd.

Uit dat artikel een aantal punten:

- In 2019 nam de 2e kamer een motie aan om afstandsnormen in te stellen tussen bestrijdingsmiddelengebruik en woningen;
- Sinds 2023 zijn in Drenthe, Noord-Brabant en Limburg rechtszaken aangespannen door bewoners tegen telers. Telkens oordeelde de rechter dat het gifgebruik sterk beperkt of zelfs helemaal verboden moest worden;
- Sinds de invoering van de Omgevingswet hebben gemeenten de juridische mogelijkheid om sommige belastende teelten te verbieden en kunnen er bufferzones worden ingesteld rond bijvoorbeeld woningen, scholen of beschermde natuurgebieden.

In de gemeente Heerde hebben we tot op dit moment volgens ons beiden te maken met:

- Het spuiten met glyfosaat door agrariërs als het gaat om hun weides die opnieuw moeten worden ingezaaid;
- Agrariërs die in of bij boomgaarden het reguliere spuitwerk t.b.v.de fruitbomen uitvoeren en/of het gras onder de bomen doodspuiten met glyfosaat;
- Ondernemers die zich bezig houden met de teelt van kerstbomen en regelmatig het spuitwerk uitvoeren die past bij deze teelt;
- Het bespuiten met glyfosaat van bouwrijpe industrieterreinen en andere (semi) openbare ruimten;
- Teelten van bollen of lelies kennen we in de gemeente Heerde nog niet. De bollenteelt is wel een bedrijfstak die ook op de Veluwe en in West Overijssel meer en meer in zwang komt en gaat ons vast eerdaags ook bereiken. De druk op de bollensector in Drenthe, Overijssel en Limburg neemt immers toe.

Dit spuiten baart ons zorgen vanwege de steeds duidelijker wordende verdenkingen aangaande ernstige gezondheidsrisico's.

Op basis van bovenstaande hebben wij de volgende vragen:

1. Hoe kijkt het college aan tegen dit onderwerp?
2. Hoe verhoudt dat spuiten zich tot de nabijheid van woningen?
3. Is dit een onderwerp van gesprek met onze agrariërs?
    a. Zo nee, waarom niet?
    b. Zo ja, over welk soort telers gaat het dan?

In de inleiding en het krantenartikel staat verwoord dat de Omgevingswet gemeenten de juridische mogelijkheid biedt om sommige belastende teelten te verbieden en bufferzones in te stellen rond bijvoorbeeld woningen, scholen of beschermde natuurgebieden.

4. Heeft/gaat de het college/gemeente gebruik maken van deze juridische mogelijkheden die de omgevingswet biedt?
    a. Zo nee, waarom niet?
    b. Zo ja, hoe komt dat er dan uit te zien?

Namens de fracties van PvdA en VVD

Siebren Buist en Ton Kruithof

Antwoord

1. Hoe kijkt het college aan tegen dit onderwerp?

Het college werkt vanuit de omgevingsvisie, waarin staat dat de gemeente het beheer van de openbare ruimte zo duurzaam mogelijk wil uitvoeren: met respect voor de natuur en zonder chemische bestrijdingsmiddelen. In de openbare ruimte worden door de gemeente geen chemische middelen gebruikt. Ook op onze eigendommen die wij verhuren aan derden zijn geen chemische middelen toegestaan.

Als het gaat om gronden van derden volgt het college de regelgeving van medeoverheden (het rijk, de provincie en het waterschap). Dit betekent dat het college op dit moment geen aanleiding ziet om de bedrijfsvoering van individuele ondernemers aanvullend te reguleren met gemeentelijke regelgeving. De spuitzones (zie antwoord vraag 2) vormen hierop een uitzondering.

Het college zoekt bij nieuw op de stellen beleid (zoals het omgevingsplan) naar mogelijkheden om stringentere regels te stellen.

2. Hoe verhoudt dat spuiten zich tot de nabijheid van woningen?

In het omgevingsplan is voor de functie agrarisch het volgende opgenomen:

Strijdig gebruik: het met machines spuiten van gewasbeschermingsmiddelen op open teelten, op gronden die zijn gelegen:
- op minder dan 50 m afstand van een woning;
- op minder dan 15 m afstand van beken en sprengen.

Op basis van jurisprudentie is de afstand van 50 m tot een woning algemeen aanvaard.

In de praktijk zijn er geen gevallen van handhaving van spuitzones bekend binnen de gemeente Heerde.

3. Is dit een onderwerp van gesprek met onze agrariërs?

a. Zo nee, waarom niet?

b. Zo ja, over welk soort telers gaat het dan?

In de tweejaarlijkse gesprekken met een delegatie van de agrarische sector is dit punt de afgelopen jaren niet geagendeerd. Het komt wel zijdelings ter sprake.
De gemeente heeft dit niet geagendeerd omdat de gemeente de regelgeving van medeoverheden (het rijk, de provincie en het waterschap) volgt en geen aanleiding ziet om de bedrijfsvoering van individuele ondernemers aanvullend te reguleren met gemeentelijke regelgeving.

4. *Heeft/gaat de het college/gemeente gebruik maken van deze juridische mogelijkheden die de omgevingswet biedt?*

a. *Zo nee, waarom niet?*

b. *Zo ja, hoe komt dat er dan uit te zien?*

In het meegeleverde artikel uit de Volkskrant worden twee elementen maar voren gebracht die geregeld kunnen worden in het gemeentelijke omgevingsplan;

I "Teelten waarop excessief veel landbouwgif wordt gebruikt te verbieden";

II "Bufferzones instellen";

Per 1 januari 2024 heeft iedere gemeente een omgevingsplan van rechtswege. Dit wordt het tijdelijk omgevingsplan genoemd. Dit tijdelijk omgevingsplan bestaat uit (ruimtelijke) regels uit verschillende vervallen instrumenten (vooral de voormalige bestemmingsplannen) en uit rijksregels over activiteiten (aangeduid als de bruidsschat). Iedere gemeente heeft tot 2032 de tijd om het tijdelijk omgevingsplan te transformeren tot een 'nieuw' omgevingsplan zoals het door de Omgevingswet is voorgeschreven. De verwachting is dat met deze klus na 2026 wordt gestart.

Het verbieden van bepaalde teelten is momenteel niet geregeld in het tijdelijk omgevingsplan. In het tijdelijk omgevingsplan is wel gedefinieerd welk gebruik op agrarisch gronden is toegestaan. Het gaat onder andere om het "agrarisch beheer van gronden". "Agrarisch beheer" wordt in artikel 1.9 gedefinieerd als "het weiden van vee, het beheren van graslanden dan wel het telen van akkerbouwgewassen, niet in een volkstuin". Het begrip akkerbouwgewassen is in het omgevingsplan niet nader gedefinieerd. Indien bepaalde teelten moeten worden verboden dan moet het omgevingsplan hierop worden aangepast.

In de voormalige bestemmingsplannen Buitengebied-Oost en Buitengebied-West zijn al bufferzones opgenomen (zie beantwoording vraag 2). Deze bufferzones zijn onveranderd opgenomen in het tijdelijk omgevingsplan en zijn momenteel dus van kracht. Indien de bufferzones moeten worden uitgebreid (bijvoorbeeld rondom natuurgebieden) of moeten worden aangepast (bijvoorbeeld andere afstanden) dan moet het omgevingsplan hierop worden aangepast. Wel moet worden opgemerkt dat het ontzettend lastig is om te controleren of de bufferzones in de dagelijkse praktijk worden gerespecteerd.

Tot slot moet worden opgemerkt dat de provinciale omgevingsverordening momenteel wordt geactualiseerd. Deze provinciale omgevingsverordening bevat regels voor de fysieke leefomgeving voor de gehele provincie Gelderland. De provincie is voornemens de omgevingsverordening aan te passen met een verbod op het niet op biologische wijze telen van bloembollen in grondwaterbeschermingsgebieden. Het gaat hierbij enkel om grondgebonden teelt. Hierdoor wijzigt artikel 4.20. van de omgevingsverordening. Bij bollenteelt worden veel gewasbeschermingsmiddelen gebruikt. Dat is een risico voor de kwaliteit van het grondwater en daarmee ook voor het drinkwater. Daarom past de provincie artikel 4.20 in de omgevingsverordening aan door een verbod toe te voegen voor het grondgebonden telen van bloembollen in grondwaterbeschermingsgebieden. Het verbod geldt niet voor bedrijven die aantoonbaar biologisch telen.
Binnen de gemeente Heerde bevinden zich geen grondwaterbeschermingsgebieden.

Bijlage: krantenartikel
Link naar het krantenartikel

Opinie & Debat

24 Bedankt, marktwerking. Mogen we nu weer een góéd georganiseerd spoorbedrijf?
24 De twijfelbrigade past haar struisvogelmodel toe op het stikstofdossier
25 Maanden voor de klimaattop in Bakoe is het al duidelijk: de vlag hangt er beroerd bij

PESTICIDEN

Gemeenten, bescherm boer, bij en burger met bufferzone voor gebruik landbouwgif

Op het platteland zien Nederlanders de gifspuit van hun buren soms wekelijks langsrijden. Maar gemeenten kunnen met de nieuwe Omgevingswet zelf afstandsnormen invoeren bij het gebruik van landbouwgif in de buurt van woningen.

Een akker wordt bespoten in het Friese dorp Eanjum. Foto Sijmen Hendriks / ANP

Buren en boeren staan liever niet tegenover elkaar in de rechtszaal. Niemand wil met de nek worden aangekeken in het dorp of opeens geen uitnodiging meer krijgen voor de jaarlijkse borrel. De sfeer wordt er niet beter op, maar wat moet je doen als je je ernstige zorgen maakt over je gezondheid en die van je kinderen omdat de buurman landbouwgif spuit tot op enkele meters van jouw ruit?

Dat pesticiden wettelijk zijn toegelaten, betekent niet dat ze daarom altijd veilig zijn. Oud-CDA-Kamerlid Rendert Algra vertelde bij Omrop Fryslân dat hij nu de ziekte van Parkinson heeft. Hij wijt het zelf aan zijn jeugd waarin hij volop in aanraking kwam met landbouwgif, waaronder glyfosaat, dat toen nog als veilig werd aangemerkt.

Ondanks felle kritiek van artsen en wetenschappers is glyfosaat recentelijk opnieuw voor tien jaar toegelaten door de Europese Unie. In de Europese toelatingstoetsen wordt niet voldoende gecontroleerd op het risico op de ziekte van Parkinson, terwijl er sterke aanwijzingen zijn dat glyfosaat dit kan veroorzaken. Maar ook voor de kwijnende insectenstand en de alarmerende waterkwaliteit is landbouwgif één van de grote boosdoeners.

Ondertussen zijn er Nederlanders die de gifspuit wekelijks langs zien rijden terwijl hun kinderen op enkele meters afstand op de trampoline springen. Hoewel het gebruik van pesticiden onlangs licht is gedaald, wordt er nog steeds uitzonderlijk veel gespoten, specifiek bij de teelt van bloembollen. Ook weten omwonenden niet wát er wordt gesproeid en wat het effect is van de toepassing van verschillende pesticiden bij elkaar.

Ook dat is namelijk iets waar niet op getoetst wordt. De gifindustrie wijst dan vaak op 'blootstelling'; omwonenden zouden niet kunnen bewijzen dat ze daadwerkelijk in hoge mate aan pesticiden worden blootgesteld, dus hoe kunnen ze dan claimen dat ze gezondheidsrisico lopen? Maar zoals een Friese buur beschrijft: 'Een paar minuten na het sproeien heb ik dikke gezwollen lippen, heb ik keelproblemen en ben ik dagenlang hees.' Kan de pesticidenspuitende teler bewijzen dat het niét van dat gif komt?

Het probleem tussen boeren en buren over gifgebruik bestaat al jaren, en al jaren verzaakt de overheid om burgers te beschermen. In 2019 nam de Tweede Kamer al een motie aan om afstandsnormen in te stellen tussen bestrijdingsmiddelengebruik en woningen, maar dit is tot op heden niet ingevoerd.

Peter Pont is lid van bewonerscollectief AARDige Buren in Boterveen.

Inge Dijkinga is lid van bewonerscollectief AARDige Buren in Boterveen.

In 2023 stapte de eerste groep omwonenden in Drenthe daarom naar de rechter, gevolgd door meerdere groepen dit jaar in onder andere Limburg en Noord-Brabant. Steeds oordeelde de rechter dat het gifgebruik sterk beperkt of zelfs helemaal verboden moest worden.

Wanneer omwonenden naar de rechter stappen, is het oordeel steeds dat het gifgebruik sterk beperkt of zelfs helemaal verboden moet worden

Dertien maatschappelijke organisaties staan deze bewonersgroepen bij met het collectief AARDige Buren. Inmiddels ondersteunt of bemiddelt AARDige Buren al tussen negentien bewonersgroepen en telt verspreid door het land.

Sinds de invoering van de Omgevingswet begin dit jaar hebben gemeenten juridische mogelijkheid om teelten te verbieden waarop excessief veel landbouwgif wordt gebruikt, zoals de gangbare bollenteelt. Ook kunnen ze bufferzones instellen rond kwetsbare plekken, zoals woningen, scholen of beschermde natuurgebieden waar geen landbouwgif gebruikt mag worden.

Gif spuiten tot op 5 meter afstand van een slaapkamerraam, zoals in het voorbeeld van de genoemde Friese buur, is absoluut niet meer mogelijk moeten.

AARDige Buren roept alle gemeenten daarom op: bescherm burger, boer en tegen de gevaren van landbouwgif; de gangbare bollenteelt, zeker in de van mensen en kwetsbare natuur en stel voldoende ruime spuitvrije voor andere niet-biologische teelten

Meer opinie en debat? Lees verder op volkskrant.nl/opinie ■ opinie@volkskrant.nl ■ brieven@volkskrant.nl
Bijdragen en brieven tellen respectievelijk max. 700 en 200 woorden. Adres en telefoonnummer vermelden. Gelijktijdige aanbieding aan andere media is ongewenst. Zienswijzen van auteurs weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs het standpunt van de redactie.